

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

Factors Affecting the Local Democracy Development: A Study of Roi-et Area Province

รัชนิดา ไสยรส / Ratchnida Saiyaros

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม / Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakam University, Thailand

E-mail: pook_maymay@hotmail.com

วัชรินทร์ สุทธิชัย / Watcharin Sutthisai

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม / Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakam University, Thailand

E-mail: wsutthisai@hotmail.com

ประวัติบทความ

ได้รับบทความ 2 มีนาคม 2562 แก้ไข 6 พฤษภาคม 2562 ตอบรับ 6 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 ตัวอย่าง กำหนดขนาดด้วยสูตร ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยวิธี Stepwise โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพรรณนาและอธิบายผล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 4 ตัวแปรสามารถอธิบายการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร้อยละ 34.70 ($R^2 = .347$) โดยมีค่า F เท่ากับ 52.549 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสามารถเรียงลำดับปัจจัยในการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือ ปัจจัยด้านหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง (X_3) ปัจจัยด้านหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (X_7) ปัจจัยด้านหลักภราดรภาพ (X_6) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัยด้านความเสมอภาคทางการเมือง (X_5)

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, การพัฒนาทางการเมือง, การปกครองส่วนท้องถิ่น, วัฒนธรรมทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the local democracy development, a study of Roi-et area province. Research samples were 18-year-old people in Roi-et province, 400 samples, sized by Taro

Yamane's formulation. Instruments used was a questionnaire with reliability value of 0.97. Statistics used in data analyzing the data were; frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation and multiple linear regression analysis with the stepwise method and statistical significance level was determined at.05. Results found that factors influencing the local democracy development process prediction analysis, in overall, all 4 factors may explain the local democracy development process of Roi-et area province 34.70 percent ($R^2 = .347$) with F value = 52.549 and had statistical significance level at.05 which may arranged factors in to the equation by correlation order as follows; Political factor (X_3), Rule of law factor (X_7), Fraternity factor (X_6) and the last variable entered the best equational multi-regression analysis was the Political equality factor (X_5).

Keywords: Democracy, Political Development, Local Government, Political Culture, Political Participation

บทนำ

พัฒนาการทางการเมืองเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่ผูกพันอยู่กับธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในระบบหมู่บ้านหรือระบบเผ่าไปสู่ความทันสมัย เช่น เป็นสังคมอุตสาหกรรมเป็นสังคมเมืองมีการเชื่อมโยงกับสังคมโลกมากขึ้น ประชาชนมีการอ่านออกเขียนได้มีการศึกษาและมีระบบสื่อสารมวลชนสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนในสังคมแปรเปลี่ยนไปสู่รูปแบบชีวิตใหม่ประสบการณ์ใหม่และความต้องการในชีวิตใหม่มีมากขึ้นในขณะที่ทัศนคติความเชื่อและวัฒนธรรมเก่าได้สลายไป (Pye, 1966: 45-47) นอกจากนี้ ลิขิต วีระเวทิน กล่าวถึงการปกครองระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่มีหลักประกันสิทธิเสรีภาพ (Rights and Freedom) ความเสมอภาค (Equality) ความยุติธรรม (Justice) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) มากกว่าระบบการปกครองอื่นที่เป็นระบบการเมืองแบบปิด อำนาจอธิปไตยอยู่ในมือคนไม่กี่คนประชาชนมีสิทธิจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม (สถาบันพระปกเกล้า, 2559: 3-4) ระบบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่าไม่มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่าและมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่สักแต่มีการเลือกตั้ง แต่ยังไม่มีการซื้อเสียง ขยายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ (วิทยา เขียวกุล, 2560)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองที่เกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญตามหลักประชาธิปไตย โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง ส่วนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม สภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นแทนประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะทำหน้าที่เพียงแค่ออกเสียงสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอีกชั้นหนึ่ง โดยประเทศไทยนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งจากการปฏิวัติและยึดอำนาจของทหารการปกครองประเทศจึงเป็นการปกครองโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ประเทศไทยจึงขาดการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะการพัฒนาประชาธิปไตยไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อหารูปแบบและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยที่เหมาะสมและนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในเชิงรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวแปร โดยมีรายละเอียดที่มาของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละตัวแปร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จากทฤษฎีการพัฒนาและการสร้างประชาธิปไตยตามแนวคิดของ Promgrid (2014) จากแนวคิดการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ตามแนวคิดของ Nakata (2000, 2003) ซึ่งสามารถอธิบายโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาและการสร้างประชาธิปไตยของประเทศไทย รวมทั้งประเทศไทยนั้น เป็นกระบวนการซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นโดยกลุ่มสถาบันทางสังคมต่างๆ ในการหล่อหลอมความคิด และจากผลการวิจัยของ ชัยกฤต รัตนกร (2558) พบว่าปัจจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เกิดจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัวและสถาบันทางสังคมต่างๆ เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งส่งผลให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตยของบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Dahl (2000),ตามแนวคิดของ Almond & Verba (1965, 1980) และตามแนวคิดของ Almond & Powell (1966) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้โดยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบหรือลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทางพฤติกรรมด้านประชาธิปไตยของประชาชนในทุกๆ ระดับ อีกทั้งจากผลการวิจัยของ นิตธิร กล้าคุ้ม และเชี่ยวชาญ อาศุ วัฒนกุล (2561) ยังพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการก่อตัวหรือการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เช่นกัน

3. ปัจจัยด้านหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง

4. ปัจจัยด้านความเสมอภาคทางการเมือง และ

5. ปัจจัยด้านหลักภราดรภาพ จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยนั้น Catt (1999), Beetham & Boyle (1995) และ Dahl (1966) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักประชาธิปไตยไว้ว่า จำเป็นจะต้องประกอบขึ้นจากสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล จึงจะนำไปสู่การเกิดกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมนั้นๆ ได้ นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557) และทัศนะของอนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ (2559) ยังได้สรุปหลักการสำคัญของประชาธิปไตย (Principles of democracy) ว่าหลักประชาธิปไตยในระบอบประชาธิปไตยอยู่บนรากฐานหลักการที่สำคัญซึ่งประกอบด้วย หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค และหลักภราดรภาพ โดยรากฐานเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งผลให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยของบุคคล

6. ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ

7. ปัจจัยด้านหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยนั้นแนวคิดองค์ประกอบหลักประชาธิปไตยของ Dahl (1966) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการพัฒนามนุษย์ในฐานะตัวแปรซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งผลให้เกิดการกระบวนการพัฒนาของประชาธิปไตยในสังคมหรือท้องถิ่น และยังได้อธิบายถึงสิทธิในการหลีกเลี่ยงการได้รับการปกครองจากราชย์ เนื่องจากมีเพียงรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ที่สามารถให้โอกาสอย่างสูงสุดสำหรับการบริหารความรับผิดชอบทางศีลธรรม โดยการปกครองที่เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมหรือชุมชน และ

จากทัศนะของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557) และอนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ (2559) ที่ได้สรุปหลักการสำคัญของประชาธิปไตย (Principles of democracy) เพิ่มเติมอีกว่าหลักประชาธิปไตยในระบบประชาธิปไตยนั้น อยู่บนรากฐานหลักการที่สำคัญซึ่งประกอบด้วยหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก และเป็นไปตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชอบธรรมหรือหลักนิติธรรมนั่นเองและจากผลการวิจัยของ Taboonpong (2007) ยังได้ชี้ให้เห็นอีกว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือการประพฤติมิชอบและการคอร์รัปชันของภาครัฐ เป็นปัจจัยซึ่งมีผลต่อกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประกอบด้วยตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปร พร้อมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งแสดงถึงที่มาของตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Promgrid, 2014; Nakata, 2000; 2003; ชัยกฤต รัตนากร, 2558) 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Dahl, 2000; Almond & Verba, 1965; 1980; Almond & Powell, 1966) 3) ปัจจัยด้านหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง 4) ปัจจัยด้านความเสมอภาคทางการเมือง และ 5) ปัจจัยด้านหลักภราดรภาพ (Dahl, 1966; Catt, 1999; Beetham & Boyle, 1995; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557; อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์, 2559) 6) ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 7) ปัจจัยด้านการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Dahl, 1966; Taboonpong, 2007; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557; อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์, 2559) ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฯ	แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
1) ปัจจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	Promgrid (2014); Nakata (2000, 2003); ชัยกฤต รัตนากร (2558)
2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	Dahl (2000); Almond & Verba (1965, 1980); Almond & Powell (1966)
3) ปัจจัยหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง	Dahl (1966); Catt (1999); Beetham & Boyle (1995);
4) ปัจจัยความเสมอภาคทางการเมือง	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557);
5) ปัจจัยหลักภราดรภาพ	อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ (2559)
6) ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	Dahl (1966); Taboonpong (2007); สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557); อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ (2559)
7) ปัจจัยการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม	

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาประชาธิปไตยนั้น มีเป้าหมายของพัฒนาการทางการเมืองที่สำคัญได้แก่ ความมีเสถียรภาพทางการเมือง ความชอบธรรมทางการเมือง ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง ความเป็นสถาบันทางการเมือง และความทันสมัยทางการเมือง ซึ่งจากเป้าหมายดังกล่าว ได้นำไปสู่การสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นซึ่งสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นนั้น สามารถวัดได้จากองค์ประกอบในการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้ 1) ความมีเสถียรภาพทางการเมือง 2) ความชอบธรรมทางการเมือง โดยเป็นเรื่องของความถูกต้องตามกฎหมายและการยอมรับของประชาชนโดยแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ (1) ความชอบธรรมต่อตัวผู้นำคือ

การที่ประชาชนยอมรับว่าผู้นำที่มีอำนาจอยู่ในขณะนั้นได้อำนาจมาด้วยความถูกต้อง (2) ความชอบธรรมต่อรัฐบาลคือประชาชนยอมรับว่ารัฐบาลที่บริหารประเทศอยู่มีความถูกต้องและ (3) ความชอบธรรมต่อระบบการเมืองคือการที่ประชาชนยอมรับระบบการเมืองว่ามีความถูกต้องหากพิจารณาทั้ง 3 ระดับจะเห็นว่าความชอบธรรมต่อระบบการเมืองมีความสำคัญที่สุดความชอบธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของระบบการเมืองแต่เราต้องยอมรับว่ามีระบบการเมืองจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีความชอบธรรมดังนั้นพัฒนาการทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่าอย่างไรจึงทำให้ระบบการเมืองมีความชอบธรรมอาจทำได้โดยการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องสนับสนุนระบบการเมืองการมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติและความโน้มเอียงคุ้นเคย (orientation) ของประชาชนที่มีต่อการเมืองซึ่งอาจแยกออกได้เป็น (1) ความรอบรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกสถาบันและกิจกรรมทางการเมือง (2) ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องหรือปฏิเสธกลไกหรือสถาบันการเมืองและ (3) การประเมินผลงานของระบบการเมืองเป็นการแสดงความเห็นเกี่ยวกับการทำงานของกลไกทางการเมืองตลอดจนผู้นำและสถาบันทางการเมือง 3) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง (ฐปนรรต พรหมอินทร์, จุมพล หนิมพานิช, ยุทธพร อิศรชัย และ รสลิน ศิริยะพันธุ์, 2552) 4) ความเป็นสถาบันทางการเมืองในสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมืองทั้งหลายมักขาดความเป็นสถาบันอย่างแท้จริง ความเป็นสถาบันหมายถึงลักษณะที่สถาบันมีคุณค่าและมีความสามารถในการเผชิญและแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือมีความยืดหยุ่นปรับตัวได้และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว มีความสลับซับซ้อนและมีความเป็นอิสระ (Dahl, 2000; Almond & Verba, 1965; 1980; Almond & Powell, 1966) 5) ความทันสมัยทางการเมืองความทันสมัยหรือความเป็นสมัยใหม่ทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองความทันสมัยทางการเมืองแตกต่างไปจากการพัฒนาทางการเมืองแต่พัฒนาการทางการเมืองเป็นไปไม่ได้ถ้าไม่มีความทันสมัยความทันสมัยทางการเมืองอาจประกอบด้วยลักษณะดังนี้ 5.1) ระบบการเมืองมีรัฐบาลกลางที่มีอำนาจครอบคลุมทั้งระบบ 5.2) มีความเป็นชาติ 5.3) การมีโครงสร้างทางการเมืองที่แบ่งแยกความแตกต่างภายใน 5.4) การใช้เหตุผล 5.5) การใช้หลักนิติธรรม 5.6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระบบการเมืองสมัยใหม่เห็นว่าประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองมิได้หลายรูปแบบเช่นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการแสดงความคิดเห็นการชุมนุมประท้วง เป็นต้น (Dahl, 1966, 2000; Pye, 1966) ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบการวัดจำนวน 8 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

องค์ประกอบการพัฒนาประชาธิปไตยฯ	แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
1) ด้านการปฏิรูปทางการเมือง	ฐปนรรต พรหมอินทร์, จุมพล หนิมพานิช, ยุทธพร อิศรชัย
2) ด้านการพัฒนากระบวนการศึกษา	และ รสลิน ศิริยะพันธุ์ (2552)
3) ด้านการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจ	
4) ด้านการพัฒนาด้านสังคม	Dahl (2000); Almond & Verba (1965, 1980);
5) ด้านการพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพ	Almond & Powell (1966)
6) ด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง	
7) ด้านพัฒนาการปกครองและการบริหาร	Dahl (1966, 2000); Pye (1966)
8) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง	

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสังเคราะห์ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย
ในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

7 ปัจจัย ได้แก่

- 1) ปัจจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
- 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- 3) ปัจจัยหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง
- 4) ปัจจัยความเสมอภาคทางการเมือง
- 5) ปัจจัยหลักภราดรภาพ
- 6) ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 7) ปัจจัยการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม

ตัวแปรตาม

การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น
กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด 8 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการปฏิรูปทางการเมือง
- 2) ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา
- 3) ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ
- 4) ด้านการพัฒนาด้านสังคม
- 5) ด้านการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ
- 6) ด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง
- 7) ด้านพัฒนาการปกครองและการบริหาร
- 8) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 203 คน สมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 5,802 คน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2,446 คน และประชาชนอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 1,035,036 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,044,278 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน และผู้วิจัยดำเนินการหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอตามวิธีการหาสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เมื่อทราบประชากรและกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอแล้วผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) แบ่งตามชั้นภูมิ โดยแบ่งเป็นอำเภอ (ทุกอำเภอ) และเลือกตัวแทนทุกอำเภอ 1) จีบสกลการรวบรวมรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างจนครบตามจำนวนที่ต้องการจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับซึ่งคำนวณด้วยสูตรคำนวณสัมประสิทธิ์อัลฟาด้วยวิธีของ Cronbach (1990) เท่ากับ.937 (Cronbach's α =.937) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1.1) เพศ 1.2) ระดับการศึกษา 1.3) อายุ 1.4) ที่อยู่อาศัย 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบ Likert (1976) ทั้ง 7 ปัจจัย ได้แก่ 2.1) ปัจจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 2.2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2.3) ปัจจัยหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง 2.4) ปัจจัยความเสมอภาคทางการเมือง 2.5) ปัจจัยหลักภราดรภาพ 2.6) ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 2.7) ปัจจัยการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.941 3) การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5

ระดับแบบ Likert (1976) ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการปฏิรูปทางการเมือง 3.2) ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา 3.3) ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ 3.4) ด้านการพัฒนาด้านสังคม 3.5) ด้านการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ 3.6) ด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง 3.7) ด้านพัฒนาการปกครองและการบริหาร และ 3.8) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง จำนวน 50 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .933

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Multiple Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis; MLRA) ด้วยวิธี Stepwise Method และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพรรณนาและอธิบายผล

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 225 คน (ร้อยละ 56.30) ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 159 คน (ร้อยละ 39.80) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 172 คน (ร้อยละ 43.00) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 191 คน (ร้อยละ 47.80)

ระดับการพัฒนาประชาธิปไตย

ระดับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการพัฒนาระบบการศึกษากับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น รองลงมาด้านการปฏิรูปทางการเมืองกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เท่ากับด้านการพัฒนาด้านสังคมกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ด้านการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ด้านพัฒนาการปกครองและการบริหารกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมืองกับกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม (Y) ซึ่งใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการถดถอยแบบลำดับขั้น (Stepwise Method) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\alpha < .05$) มีจำนวน 4 ปัจจัย ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับขั้นของการเข้าสู่สมการถดถอยได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง (X_3) 2) ปัจจัยด้านหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (X_7) 3) ปัจจัยด้านหลักภราดรภาพ (X_6) และ 4) ตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัยด้านความเสมอภาคทางการเมือง (X_5) โดยตัวแปรอิสระทั้ง 7 ปัจจัยที่นำเข้าสู่การวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับปานกลาง ($R = .589$) ซึ่งสามารถอธิบายการผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 34.70 ($R^2 = .347$) และมีค่า $F = 52.549$ โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 1.864 + .145 X_3 + .111 X_5 + .129 X_6 + .138 X_7$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z} = .194Z_3 + .191Z_6 + .187Z_7 + .159Z_5$$

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

Model	Factors	b	β	t	Sig.
4	(Constant)	1.864	-	-	.00
	ปัจจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ	-	-	-	.00**
	ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	-	-	-	.00**
	ปัจจัยหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง	.145 (1)	.194	3.743	.000**
	ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	-	-	-	-
	ปัจจัยความเสมอภาคทางการเมือง	.111 (4)	.159	3.006	.003**
	ปัจจัยหลักภราดรภาพ	.129 (3)	.191	3.363	.001**
	ปัจจัยการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม	.138 (2)	.187	3.450	.001**

Multiple R = .589 / $R^2 = .347$ / Adj. $R^2 = .341$ / R^2 Change = .015 / F = 52.549 / n = 400

* = Statistical Sig. at .05 Level / ** = Statistical Sig. at .01 Level

ทั้งนี้ จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อปัจจัยหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง มีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไป .194 หน่วยในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น เมื่อปัจจัยการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม ปัจจัยหลักภราดรภาพและ ปัจจัยความเสมอภาคทางการเมือง มีการเปลี่ยนไป 1 หน่วยจะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไป .138, .129 และ .111 หน่วยในทิศทางเดียวกันตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่สามารถนำมาสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านหลักสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ปัจจัยด้านความเสมอภาคทางการเมือง และปัจจัยด้านหลักภราดรภาพ จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะความเป็นอิสระและมีคุณค่าทางการเมืองของประชาชนสิทธิตามครรลองประชาธิปไตย เช่น การปกครองตนเองการมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา มุมมองการเมือง สัญชาติมีการกระทำบางอย่างประเภทข้อห้าม ทุกคนได้ประโยชน์จากการป้องกันตามกฎหมายในทางการเมือง เช่น ห้ามอายุ ระยะเวลาในการเลือกตั้งทุกคนมีสิทธิที่จะได้มีอิทธิพลต่อสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศผ่านการเลือกตั้งลงคะแนนลับที่อิสระและยุติธรรมการมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการเมือง เช่น ร่วมกิจกรรมทางการเมือง การณรงค์ การพูดคุย การสื่อสารต่างๆ เป็นต้นและสิทธิเสรีภาพในการร่วมทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง สมัครรับเลือกตั้ง การเข้ากลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นต้น โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์ กิตติพราภรณ์ (2548) ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบันยึดแนวทางกระแสหลักที่ประชาธิปไตยต้องกระทำผ่านตัวแทนเนื่องจากข้อจำกัดของการปกครองตนเองของพลเมืองแนวทางประชาธิปไตยกระแสหลักนี้เรียกว่าเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) กล่าวคือเน้นว่ารัฐบาลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม (free and fair elections) และต้องมีขึ้นตามกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนมีหลักการประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเช่นสิทธิของพลเมือง (civil rights) สิทธิทางการเมือง (political rights) สิทธิทางสังคม (social rights) สิทธิทางเศรษฐกิจ (economic rights) และสิทธิทางวัฒนธรรม (cultural rights) มีความเท่าเทียมกันในการที่จะ

ได้รับการบริการจากรัฐบาลมีการปกครองโดยยึดหลักกฎหมายและการใช้เสียงข้างมากมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยตามแนวคิดของ Catt (1999), Beetham & Boyle (1995) และ Dahl (1966) ซึ่งได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักประชาธิปไตยไว้ว่า จำเป็นจะต้องประกอบขึ้นจากการมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคทางการเมือง และมาตรฐานทางการเมืองของบุคคล จึงจะนำไปสู่การเกิดกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมนั้นๆ ได้

2) ปัจจัยหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีกฎหมายที่เป็นหลักนิติธรรม การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองให้ความคุ้มครองในการดำรงชีพและวิถีชีวิตประชาธิปไตย ตลอดจนได้รับการปกป้องจากรัฐหรือสังคมตามรูปแบบประชาธิปไตย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน: กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบางและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยคือวัฒนธรรมแบบพลเมือง วัฒนธรรมแบบพลเมืองที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยมี 6 ประการสำคัญคือ สำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัดการมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น และการมองโลกในแง่ดี ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยคือ การไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมืองขาดสำนักแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกฎกติกาของสังคม ความคิดเรื่องจิตสาธารณะที่คับแคบ หลักสันติวิธีและการประนีประนอมยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติ และความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีน้อย งานวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมแบบพลเมืองให้เกิดขึ้นในระดับชุมชนหมู่บ้านทั้ง 5 ด้าน คือ การสร้างสำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองการสร้างสำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคม การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Taboonpong (2007) ซึ่งผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือการประทุพติมิชอบและการคอร์รัปชันของภาครัฐ เป็นปัจจัยซึ่งมีผลต่อกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

เอกสารอ้างอิง

- คัมภีร์ พลการ และ อรพันธ์ กลั่นทุประ. 2558. "อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ในระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 4 (2): 165-174.
- ชัยกฤต รัตนการ. 2558. ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของนักเรียนโรงเรียนชลราษฎรบำรุงและโรงเรียนชลกันยานุกูล ในการเมืองแบบประชาธิปไตย. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐปนรรต พรหมอินทร์, จุมพล หนิมพานิช, ยุทธพร อิศรชัย และ รสสิน ศิริยะพันธุ์. 2552. "พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย: ศึกษากรณีภาคเหนือ". วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2 (1): 57-67.
- ณัชชานุช พิชิตธนรัตน์. 2561. "การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 7 (1): 71-81.
- นิติธร กล้าคุ้ม และ เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล. 2561. "วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา." วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ 11 (1): 125-130.

- เนตรชนก ตระกูลมาลี และ สมาน กลิ่นเกสร. 2558. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตเทศบาลตำบลระยายโสม อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 4 (2): 183-191.
- บุญวัฒน์ สว่างวงศ์. 2559. "พัฒนาการทางการเมืองและเส้นทางสู่ประชาธิปไตยของไทยและเกาหลีใต้." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 5 (1): 62-74.
- ปรีชาญ คำปิ่นไชย. 2556. บทบาทประชาชนของสังคมประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. คุุณิพนธ์ ปรึษาคุุณิพนธ์ (สังคมวิทยา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2557. "วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน: กรณีศึกษาประชาชน ในเขตหมู่บ้านคำบง และหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น." มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 31 (3): 57-71.
- พัฒน์ กิตติพรภรณ์. 2548. แนวคิดและวิธีการสร้างความพร้อมของคนไทยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: แก่นจันทร์.
- พิสิฐชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์. 2556. บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง, ณัฐวิทย์ บุญนาค และ จตุพร บานชื่น. 2559. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 5 (1): 150-160.
- วิทยา เชียงกุล. 2560. หลักการของระบอบประชาธิปไตย. สืบค้นจาก <https://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/>.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2559. ประชาธิปไตยในทศวรรษใหม่. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สรพงษ์ เกิดแก้ว และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2558. "ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีประจันต์ "เมธีประมุข" จังหวัดสุพรรณบุรี." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 4 (1): 57-67.
- สรุตา พลไธสงค์ และ ประกิต กันยาบาล. 2558. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ประกอบอาชีพในภาคธุรกิจเอกชน: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มลูกค้าและบุคลากรของ บริษัท เอ็น.อาร์. เอ็นจิเนียริง จำกัด, สำนักงานใหญ่ (กรุงเทพมหานคร)." วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 4 (3): 212-219.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดร้อยเอ็ด. 2562. จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพแรงงานและเพศ ไตรมาส 1 ปี 2561 (มกราคม-มีนาคม 2561). ร้อยเอ็ด: ไทยนิยมการพิมพ์.
- สำราญ ทองสิงห์ลี. 2556. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของพนักงานส่วนตำบล อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (บทความวิจัยเสนอในการประชุมหาญใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556).
- สุภาพร ชัยฤกษ์. 2552. การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย: ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2557. การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สภาผู้แทนราษฎร.
- อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์. 2559. มุมมองหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สกศ.
- Almond, G. and Powell, G. 1966. **Comparative politics: A development approach**. Boston: Little Brown.

- Almond, G. and Verba, S. 1965. **The civil culture: political attitudes and democracy in five nations**. Boston: Little, Brown.
- Almond, G. and Verba, S. 1980. **Comparative politics today: A world's view**. Boston: Little Brown.
- Beetham, D. and Boyle, K. 1995. **Introducing Democracy**. England: Cambridge.
- Catt, H. 1999. **Democracy in practice**. London: Routledge.
- Cronbach, J. 1990. **Essentials of Psychology Testing**. 5th ed. New York: Harper & Collins.
- Dahl., R. 1966. **A Political opposition in Western Democracies**. New Haven: Yale University Press.
- Dahl., R. 2000. "The elitist theory of democracy." **The American Political Science Review** 60 (2): 296-305.
- Likert, R. 1976. **New Patterns of Management**. New York: McGraw-Hill.
- Nakata, T. 2000. **Thai Democracy**. Bangkok: Sahy Block and Kampim.
- Nakata, T. 2003. **Thai Culture Lifestyle in the Politics of the New Generation**. Bangkok: Sahy and Kampim.
- Promgrid, P. 2014. "Democracy development and democratic political culture building." **Parliamentary Journal** 62 (7): 9-43.
- Pye, W.1966. **Aspect of Political Development**. Boston: Little Brown and Company.
- Taboonpong: 2007. **The Democratic Political Culture of Secondary' s Teachers Public School in Changwat Phetchburi**. M.A. Thesis, Kasetsart University.
- Yamane, T. 1973. **Statistics an Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper & Row.